

Dünya maden haberleri

Arsıulusal

Dünya jeolojik haritası için hazırlıklar

Arsıulusal jeolojik harita hazırlama cemiyeti son içtimainı 20/9/36 tarihinde Berlinde, Prusya jeoloji idaresi binasında yapmıştır.

Mümkün olan ve tetkik edilmiş bulunan yerlerinden başlayan yeryüzünün jeolojik bir haritasını yapmak gayesini güden bu cemiyet, üç dört senede bir toplanmakta ve muhtelif memleketlerin bu işlerle uğraşan büro ve daire mümessilleri bu toplantılarında yapılan işleri bildirmek ve yapılacak işlerde en ileri, en uygun müşterek metotları kararlaştırmak suretile fikir ve iş birliği yapmaktadırlar.

Bu seneki toplantıya Belçika, Fransa, İtalya, Almanya, Çekoslovakya, Almanya jeoloji müesseselerinin mümessilleri iştirak etmişlerdir. Bu seferki içtimain başlıca meşgalesi 1 : 1,500,000 milyon mikyasındaki Avrupa ve dünya jeolojik haritalarının tetkiki olmuştur. Şimalî Fransanın yeni yapılan jeolojik haritaları da gözden geçirilmiştir. Prusya jeoloji idaresi, jeolojik harita imalinde tatbik etmeğe başladığı yeni usulleri anlatmış ve bu izahat mümessillerce tasvip edilmiştir.

Dördüncü zaman tetkik kongresi

Üçüncü defa toplanacak kuartir devrini tetkik kongresinin hangi mevzular üzerinde duracağını ve hangi raporları tetkik edeceğini geçen nüshada mufassal liste ile bildirmiştik. Kongre, Avusturya Başvekilinin fahrî reisliğinde, Avusturya jeoloji idaresi baş mühendisinin başkanlığında 1/9/36 tarihinde, Viyanada toplanmıştır.

Kongrede bütün merkezî Avrupa devletlerinin mümessilleri bulunmuştur; Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya dahi birer âlimleriyle bu kongreye iştirak etmişlerdir.

Kongre başkanı açış söylevinde, kuartir devri tetkikinin geçirdiği safhaları, bu işe neşriyatı ve tatbikatı ile yardım eden mecmuaları ve şahısları zikretmiş, evvelki kongrelerin tesbit ettiği hususların nederece tatbik edilebildiğini anlatmıştır.

Kongrede okunan ve birbirini tamamlayan raporların müzakere ve kabulü bu üçüncü kongreyi evvelki kongrelerden daha verimli bir hale koyabilmiştir.

Kongre kapandıktan sonra, delegeler Alp dağlarında on dört günlük müşterek bir tetkik seyyahatı yapmışlardır.

MADENLERİMİZ

ARSI ULUSAL
İZMİR FUARINDA
M.T.A. ENSTİTÜSÜ

Beynelmilel kok anlaşması

Brükselde imzalanan kok anlaşmasına dahil olan memleketler Büyük Britanya, Almanya, Hollanda, Belçika ve Polonyadır. Bu anlaşmanın üç sene için muteber olacağı ve mukaveleyi imzalayan herhangi bir milletin itirazı olmadığı takdirde hiç bir kaydü şarta bağlı olmadan temdit edilebileceği kararlaştırılmıştır.

Alâkadar memleketlerin ihracat hisseleri

aşağıdaki nisbette olacaktır: Almanya % 53; İngiltere % 21; Hollanda % 16; Belçika % 7 ve Polonya % 2. 7.

Beher ton kokun asgarî fob rıhtım fiatı 19 ş. 6. p. olarak tesbit edilmiştir. Mamafi, fevkelâde ahvalde, Belçika ve Hollanda 19 ş. e satmak hakkını muhafaza edeceklerdir.

• Afrika:

Rodezya maden durumu

Umumiyet itibarile Cenubî Rodezya maden endüstrisi bu sene çok iyi bir durumdadır. Umum istihsal kıymeti 1935 haziranındaki 508.411 İngiliz lirasına mukabil bu sene 609.629 sterline çıktığı gibi 93.629 İngiliz lirası kıymetinde olan esas madenler istihsalı de 122.311 lirayı bulmuştur.

1936 ilk altı ayındaki maden istihsalı 1935 teki 3.014.215, 934 teki 2.714.258 İngiliz lirasına karşı bu sene 3.513.046 dir.

Altı aylık altın istihsalı 1935 senesinin aynı devresindeki istihsalinden 50.943 onzluk bir fazlalıkla 401.128 onz'u bulmuştur.

Altı ay zarfında istihsal edilen esas madenlerin kıymeti 166.372 İngiliz liralık bir artış göstererek 698.410 a çıkmıştır.

Şimdiye kadar istatistiklerden elde edilen malûmat Cenubî Rodezya maden endüstrisinde bu sene her hususta bir gelişme" olduğunu ve bu senenin ikinci altı aylık devresinde de aynı vaziyeti muhafaza edeceğini göstermektedir.

1936 senesinin Cenubî Rodezya maden endüstrisine yeni bir rekor daha temin edeceğinden şüphe edilemez. Senelik altın istihsalinde takriben 75.000 onz'luk bir artış olacağı anlaşılmaktadır.

Rand madenlerinde istihsal

Johannesburg'den gelen son haberler Rand madenleri altın istihsalinin temmuz 1936 da şimdiye kadar hiç kaydedilmemiş bir kıymetle 6.703.000 İngiliz lirasını bulduğu gibi istihsal yekûnunun da beher tonda yalnız 2 Cwt'lık bir eksiklikle rekor addedilen 1932 ağustos istihsaline yaklaştığını göstermektedir.

Temmuz istihsalinde hazirana nisbeten 23.828 ve temmuz 1935 e nisbeten 4.1990 onz'luk bir artış kaydedilmiştir.

Günlük istihsal vasatısı hziran ayının 31.472 onz'una mukabil temmuzda 31.472 onz'dur.

Almanya:

Almanya - Cenubî Afrika anlaşması

Cenubî Afrika madenleri ile Garbı Almanya izabe fırınları arasında yapılan mukaveleye göre izabe fırınlarının şimdiye kadar Hindistan ve Rusyadan ithal ettiği birinci nevi cevheri şimdiden sonra Cenubî Afrikadan satın alacaktır.

Maden ocakları Alman izabe fırınlarının ihtiyacını tamamiyle karşılayıp 1937 yılında tesbit edilen miktar üzerinden satış yapabilecek kadar genişletilecektir.

İhracat primi" ve kömür ticareti

"Cenubî Wales maden sahipleri ittihadı,, nin bir tetkikine göre Almanyanın müteaddit

devletlere olan kömür ihracatı son üç senede fevkalâde artmıştır. Tetkik raporunda Almanya kömür ihracatının artmasına başlıca üç amil gösterilmektedir: Zecrî tedbirler, Saar mıntakasının ilhaki ve devletin ihracat primi. Haziran 1936 tarihine kadar geçen 12 ay esnasında hükümet tarafından ihracatçılara tahminen 800 milyon reyhsmarklık prim tevzi edilmiştir. Hükümet tarafından verilen ihracat primi ton başına birkaç reyhsmarkı bulmaktadır. Böyle bir siyaset neticesinde Almanyanın Fransaya olan kömür ihracatı 1936 ilk beş ayında 2.386.800 tona çıkmıştır, halbuki 1935 senesi aynı devresi içinde bu ihracat ancak 1.947.900 tondur.

İtalyaya kömür ihracatı 1934 ilk beş ayında 1.665.500 ton iken 1936 ilk beş ayında 269.900 ton artmıştır. Almanyanın Mısır'a olan kömür ihracatı da iki buçuk misli artmış ve 1935 senesinin ilk beş ayında 90.300 tondan 1936 Mayıs nihayetine kadar 212.700 tona çıkarmıştır.

Yunanistana 1939 beş ayı zarfında 153.400 ton, Danimarkaya 239.200 ton (1935 beş ayında ise 75.200 ton), İsveçe 168.200 ton (yani bir buçuk misli fazla) ihraç etmiştir.

Afrika ve Portekize olan kömür ihracatı da oldukça artmıştır. Buna mukabil İngilterenin kömür ihracatı yukarıda isimleri geçen memleketlere mukavelelerle satışı temine rağmen oldukça azalmıştır.

Generatör gazile müteharrik kamyon imali müsabakası

Ren-Westfalya kömür sendikası sulp mahrukata bilhassa maden kömürü ve linyitle işleyebilecek bir kamyon imali müsabakası açmıştır. En muvafık numuneyi imal etmiş olana 130.000 mark mükâfat verilecektir. Kömürle müteharrik kamyonların işletme tecrübeleri 1937 senesi yazında yapılacaktır. Müsabaka teferruatını öğrenilmek için Ren - Westfalya sendikası, Essen (p. k. 937) adresine müracaat olunması Alman matbuatında ilân edilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri:

M. Ruzvelt'in reisliğinde bir maden tetkik ve arama teşekkülü

Yeraltı zenginliklerinin tesbitine çalışılması, madenlerin tetkik edilmesi ve araştırılması için Cumurreisi M. Ruzveltin reisliği altında bir millî servet komitesi teşkil edilmiştir. Komitenin neşrettiği bir raporda teşekkülden maksadın memleketteki madenlerin mevcudunu ve işletme kabiliyetini tesbit, millî müdafaa bakımından memleket maden ihtiyaçlarını dahilî istihşallerden temin etme çarelerini aramak olduğu anlaşılmaktadır.

Demir istihşallerinin üç misli artması

Amerika Birleşik Devletlerinde ham demir istihşali son 3 sene içerisinde üç misli çoğalmıştır ve buhran senelerindeki istihşale nisbeten sür'atle artmaktadır. 1936 senesinin ilk 8 ayında 18.815 000 ton demir istihşal edilmiştir. Halbuki 1935 senesi 8 ayındaki istihşal 13.081 bin ton 1934 senesi aynı devresinde 12.078 bin ton ve 1933 ve 1932 seneleri ilk sekiz ay istihşali de 8.093.000 ve 6.272.000 ton radde-sinde idi.

1936 senesi ilk yarısında petrol istihşali

Amerika Birleşik Devletlerinin 1936 senesi petrol istihşalinde yeni bir rekor kazanacağı beklenmektedir. Bu senenin ilk yarısında 87.190.188 ton (533 milyon baril) petrol istihşal edilmiştir. Amerika petrol tarihinde en fazla istihşal senesi olan 1929 un ilk yarısında ancak 518 milyon baril istihşal edilmişti. 1936 ikinci yarısında istihşalin daha fazla artacağı beklenmektedir. Buna mukabil Amerika petrol istihşali de gittikçe artmaktadır,

Amerikada 1936 haziranında, işletilen petrol kuyularının sayısı, 337.359 u bulmuştur. Beher kuyunun vasatî gündelik petrol verimi 7,8 bls yani 1.423,8 kilogramdır.

4) Avustralya:

Kömürden terkibi petrol

Avustralya Hükümeti, kömürden terkibi petrol istihali işine büyük bir ehemmiyet atfetmektedir. Yeni Cenubî Vales başbakanının bu husustaki tetkik seyahati dikkate şayandır. Başbakan İngiltere ve İtalyadaki en büyük kömür mayileştirme tesisatını tetkik etmiştir. Billingham'da Imperial Chemical endüstrisini ziyaret ettikten sonra Almanya hidrojenasyon fabrikalarını da gezmiştir. Bütün bu tetkiklerin neticesinde, daha 1933 de projesi hazırlanması istenilen terkibi petrol fabrikasının Avustralyadaki şartlar dahilinde en uygun ve iktisadî çarenin bulunmasından sonra inşasına başlanacaktır.

1936 altın istihali

Son zamanlarda Avustralya altın istihali oldukça artmıştır. 1936 senesi ilk altı ayında 524.151 onz yani 16908 kg. altın istihsal edilmiştir. Geçen 1935 senesinin aynı devresinde ise bu miktar yalnız 388.265 onz (12.525 kg.) idi. Binaenaleyh, 1935 ilk altı aylık istihsalinde 1935 e nisbeten 4.383 kg. lik veya % 35 bir artış vardır.

Avusturya:

1936 ilk yarısında kömür ve diğer madenler istihali

Avusturya 1936 ilk 6 ayında 124.631 ton kömür ve 1.363.843 ton linyit istihsal etmiştir. Aynı zamanda 498.480 ton demir cevheri çıkarılmış ve bundan 125.510 ton ham demir bulunmuştur.

Sair maden istihsaline gelince: 1936 ilk 5 ayında 2301 ton kurşun cevheri ve 2822 ton tasfiye edilmiş kurşun ve 1931 ton çinko cevheri istihsal edilmiştir.

Avusturyanın kömür istihlakine gelince: Haziran ayında 183.029 ton kömür sarfedilmiştir. Bundan yalnız 18.580 tonu dahilde istihsal edilmiş ve kalan 164.449 tonu da ecnebi

memleketlerden satın alınmıştır. Kömürden maada Haziranda 26.959 ton kok ithal edilmiştir. 1936 ilk altı ayında, 1,19 milyon ton kömür hariçten ithal edilmiştir. Bu miktarın 956.000 tonu taşkömür, 654.000 tonu linyit ve 138.000 tonu da kokdur. Briket ithalâtı da 1935 ilk yarısında 3.607 ton iken, 1936 ilk 6 ayında 4843 tona çıkmıştır.

Yeraltı zenginlikleri

Bulgaristanın yeraltı zenginlikleri arasında evvelden malûm olan Pernik civarındaki kömür, Plakalnitsa ve Sredne Gora bakır madenlerinden maada Cenubî ve Şimalî Bulgaristan mıntakalarındaki demir zuhuratı sayılabilir. Bu demir zuhuratının memleket için büyük ehemmiyeti haiz olduğu, yatakların Bulgar başbakanı, millî müdafaa ve ticaret bakanları tarafından ziyaret ve tetkik edilmesinden anlaşılmaktadır. Cenubî Bulgaristan demir yatakları Türkiye hududuna çok yakın Elhowo civarında bulunmaktadır. Mütchassısların tahlili neticesinde cevherin % 60 a kadar demir ihtiva ettiği tesbit edilmiştir. Bununla beraber nakliye müsadesezliği bu yatağın işletilmesine mani olmaktadır. Sofya-Edirne yolu ile irtibat kolunun inşaatına ihtiyaç vardır. Bundan dolayı bugünlerde Elhovo madenlerinin işletilmesine imkân yoktur.

Şimalî Bulgaristandaki demir zuhuratına gelince: Berkovica şehri ile Ostra Cuka köyü arasında geniş bir sahada bulunan demir cevheri % 60 a kadar demir ihtiva ettiği söylenmektedir. Bu mıntakanın nakliyat yolları da kâfi derecede elverişlidir, çünkü Tuna nehrine bir kanal vasıtasile madenlerin irtibatı mümkündür. Cevherin ucuz nehir yolile Almanya ve Çekoslovakyaaya ihracatı temin edilebilir.

Şimalî demir zuhuratının işletilmesi neticesinde senede 300 milyon levalık cevher ihracatı ve böylelikle Bulgaristanın senevî demir mamûlatına sarfedilen 600 milyon levanın yarısı temin edileceği umulmaktadır.

Çekoslovakya:

Kömürden terkibi petrol

Çekoslovakyanın başlıca kömür müstahsil ve endüstri mümessillerinden müteşekkil bir it-tihat memleketin Silezya - Oustrau mintakasinda senede 30.000 ton istihsal edebilecek büyük bir terkibi petrol fabrikasının tesisine karar vermiştir. Bu iş için lâzım olan sermaye 120 milyon Çek kronudur. Fabrika tarafından istih-sal edilecek benzin Çekoslovakya benzin ihtiya-cının % 15 ini temin edecektir. Teşkilât ko-mitesi, bu sanayinin millî müdafaa ve devlet iktisadiyatı için ehemmiyetini gözönüne koyan hususî bir raporla" hükümete müracaat etmiştir. Bu rapora göre terkibi petrol için Ostrau koku kullanılacak ve senevi kok istihlâki 200.000 ton tutacaktır.

Petrol araştırma kanunu

Millî müdafaa kanununun icra talimatına istinaden petrol istihsal ve tasfiye teşkilâtları "askerî mühim müessese,, telâkki edilmiş ve devlet kontrolüne tâbi tutulmuştur.

Bundan dolayı ecnebi tab'aları memlekette yalnız Millî Müdafaa Bakanlığı ruhsatnamesile petrol araştırıp işitebileceklerdir.

Yeni Petrol sondajları

Çekoslovakyanın Cenubî Mer mintakasında yapılan sondajlar müsbet netice vermemiştir. Hodonin şehri şimalinde 475 metre derinlikte bir petrol hazinesine tesadüf edilmiştir. Bu kuyudan 1,5 kilometre mesafedeki Rohatec istasyonunun şimalinde Ratiskovice'de yapılan sondajda 552 metrede petrol emareleri tesbit edilmiştir.

Afganistan:

Yeni kömür zuhuratı

Afganistanın Katağan Vilâyetinde yeni zen-gin taşkömürü zuhuratı bulunmuştur. Kömürün evsafı tetkik edilmektedir.

Fransa:

Kömür piyasasının teşkilâtlandırılması

Kömür piyasasının muvakkat bir zaman için tanzimine yarıyan 18 ağustos kanunundan sonra, daimî bir teşkilât vücade getirebilmek için memleketteki bütün işletme şartlarını, it-halât meselelerini gözönünde tutmak üzere kömür ocakları, kömür ithalâtçıları ve kömür tüccarları nezdinde esaslı tahkikata girişilmesini âmir yeni bir kararname neşrolunmuştur. Bu kararnameye göre:

1 — Her maden mintakasının baş mühendisleri, idarelerinin hududu dahilinde, 18 ağustos kanununun üçüncü maddesinde tesbit edilen tahkikatı icraya memur edilmişlerdir.

Bu tahkikatı hakkile yürütebilmek için maden baş mühendisleri maden kömürü şirketlerinin, kömür ithalâtçılarının ve kömür tacirlerinin muhasebe defterlerini, merbut evrakını görmek ve lüzum gördükleri izahatı almak hakkını haiz olacaklardır.

Bu kanunun tatbiki yolunda, satış Hatları istihsal masraflarını koruyamıyan ocaklara yardım için ve fikir yürütmek üzere bir muhtelit meslekî komisyon kurulmuştur.

Demir ihracatının hükümet kontrolü altına alınması

Demir cevheri ihracatını takip ve kontrol maksadile Fransa Sanayi Vekâleti yeni bir talimatname yaparak ihracatçıların ruhsatname almasını emretmiştir.

Bundan sonra Fransa liman ve sınırlarından ruhsatnamesiz demir cevheri ihracatı yasak edilmiştir.

Üç yeni terkibi petrol fabrikası daha

Fransanın şimalindeki kömür havzalarında üç terkibi petrol fabrikası tesis edilmiş ve bunlardan ikisi kömürden petrol istihsaline girişmiştir.

Son zamanda Cenubî Fransa endüstri şirketlerinden Charbonnages des Bouches du

Rhone yeniden terkebî petrol fabrikası tesisatına başlamıştır.

Alsasta petrol kaynakları

tlagenau mıntakasında yapılan sondajlar 825 metre derinlikte petrol kaynağına tesadüf etmişlerdir. Bu kuyunun günlük vasatı randımanı 10 metre mikâbı ham petrolü bulmaktadır.

Hindistan:

Boksit ve alüminyum zenginliği

Hindistanın muhtelif mıntakalarında zengin boksit zuhuratı mevcuttur. Fakat kuvvet membalanı eksik olduğundan bu yataklar modern bir şekilde işletilmemektedir. Merkezî eyaletlerden Jubbulporada % 62,32 Al² O³ ihtiva eden ve 15 milyon ton tahmin edilen alüminyum zuhuratı keşfedilmiştir. Bombay Vilâyeti Kayra mmtakasında da zengin alüminyum yatakları mavcuttur. Bu iki madenin 1928 alüminyum istihsali 14.667 ton idi.

1934 senesinde bir İngiliz şirketi Bombay Vilâyetindeki boksit madenlerini işletmek ve alüminyum istihsal etmek maksadile Kalhapore mihracesinden ruhsatname almış ve maden tesisatına girişmiştir. 1936 nihayetinde bu maden istihsale başlayacaktır.

1935 nihayetinde Tunger Hill civarında (Bombay eyaleti) boksit zuhuratı bulunmuş ve Tata Nehri kuvvetinden istifade yolu ile istihsale başlanılmıştır.

Bombayı Belgkum mmtakasında ve sair mahallerde alüminyum istihsaline elverişli boksit yatakları keşfedilmiştir, Fakat yolların fenalığı ve elektrik su kuvvetlerinin eksikliği bu yatakları işletmeğe mâni olmaktadır.

İngiltere:

Terkibi petrol istihsalini arttırma teşebbüsleri

İngiltere nakil vasıtalarının ve endüstri müteharrik kuvvetlerinin mayi mahrukat ihtiyacı, nakliyatın tezayüdüne ve sanayi inkişafına muvazi olarak artmaktadır. Hariçten gelen petrolün hem milyonlarca döviz sarfiyatına

sebepl oluşu, hem herhangi bir harp vukuunda bu mayi mahrukatın büyük bir kısmından mahrum kalmak endişesi, İngiltereyi terkebî petrol istihsalini arttırmağa ve iktisadileştirmeğe sevketmektedir; resmî müesseselerin terkebî petrol kullanmağı esas etmesi, yeniden birkaç yerde geniş mikyasta terkebî petrol istihsaline teşebbüs edilmesi de bunu göstermektedir. Bir taraftan memleket dahilinde petrol araştırmaya ehemmiyet verilirken bir taraftan da terkebî petrol imalâthaneleri kurulmakta ve mevcutlar genişletilmektedir.

Billingham'da kurulan terkebî petrol fabrikasının senede 110.000 tonluk bir istihsal kabiliyetine malik olması arzu edilmektedir. Dahilde istihsal edilecek mayi mahrukat için mühim vergi tenzilâtı kabul edilmiştir. Şimdi den ingiliz hava müdafaasında kömürden istihsal edilen mayi mahrukatın kullanılmasına başlanmıştır. Birçok yerlerde kurulan depolarda şahsî talepler için de terkebî ve millî petrol hazır bulundurulmaktadır.

1937 ikinci üç ayında maden kömürü endüstrisi

İngilterenin son üç aylık kömür istihsali geçen senenin aynı devresindeki istihsalden 2/3 fazlalıkla 53,5 milyon tonu bulmuştur. 114,6 milyon ton olan 1936 ilk altı aylık istihsali ise geçen senenin aynı aylarındaki istihsalden 3,5 milyon ton fazladır.

Harice olan sevkiyat evvelki üç aya nisbeten 1/5 ve bir sene evvelkinden 1,5 milyon ton eksilerek 11,7 milyon tona düşmüştür. Bununla beraber dahilide istihlâk edilecek kömür miktarı 41 milyon ton idi.

Monmouth ve South Wales madenlerindeki müstahdem adedinin eksilmesine rağmen diğer havzalarda gerek evvelki üç aya ve gerekse 1935 yılının aynı devresindekine nisbeten arttığı kaydedilmektedir. 1936 yılının ilk yarısındaki amele randımanı 1935 dekinden 2,5 % fazladır, istihsal yekûnunda ise % 3 artış görülmektedir.

Piyasa fiatlarında mühim bir değişiklik görülmemiştir, ihraç edilen bilûmum kömür üstünde tesbit edilen fiatta gerek evvelki üç

ay ve gerekse 1935 in aynı devresine nisbeten terakki göstermektedir. Vasatî fiat geçen üç aya nisbeten beher tonda 41/4 şilin ve geçen senenin aynı aylarına nisbeten 6 p. azalmıştır.

Müstemlekelerde yeni petrol araştırma kanunu

İngiltere tabiiyetinde olmalarıyla, İngiliz müstemlekelerinde petrol arama ve işletmek için ruhsatname ve imtiyaz verilmemesini âmir kanununun maddelerini tadil eden bir lâyiha hazırlanmıştır; 1/9/1938 tarihinde meriyete geçecek olan bu yeni kanuna göre İngiliz müstemlekelerinde petrol işletme imtiyazı bazı hususî şartlarla ecnebilere de verilecektir:

Ruhsatname alan ecnebilere İngilizlere kendi vatandaşları gibi muamele etmesi.

Yabancı şirketlerin müstahdem ve memurları ekseriyetle İngiliz tebaasından olması.

Muayyen bir miktardan itibaren mahsulün % 50 sinin İngiltere topraklarında tasfiye edilmesi.

Tasfiyehane mamûlâtının İngiliz filosu için elverişli olması.

Cıva talebi

İspanyadaki kargaşalıklardan müteessir olan başlıca maden piyasası cıva olmuştur. Bir çok senelerdenberi Avrupa cıva telebinin mühim bir kısmını İtalya-İspanya kartelinin temin ettiği herkesçe malûmdur. Başka memleketlerden satın alınan cıva hiçbir zaman ihtiyacı karşılayacak kadar olmamıştır. İtalyan mallarına tatbik edilen zecri tedbirler neticesinde bütün Avrupa memleketleri değilse bile Büyük Britanya tamamile İspanya ihracatına baş vurmakta idi. Zecri tedbirlere nihayet verilmişse de İngilterede İtalyan cıvası bulmak mümkün değildir. İtalyanlar satmak taraftarı olmakla beraber İngiltere Hükümeti bütün İtalyan mamûlâtının resmî kleringe tâbi tutulmasını istemekte ve İtalyan müstahsilleri de bunu kabul etmemektedirler.

Şimdi kartel namına memlekette muhafaza edilen stoklar bitmiştir ve kartel ajanları İspanyada gemicilerin isyanı ve memleketin umumî ahvalinin intizamsızlığından dolayı va-

purlara cıva nakletmek imkânını bulmamışlardır. Talep artmakta devam etmekte olup tüccarlar ellerindeki stoku artan fiatlarla derhal satmaktadırlar. Bütün İngiltere her zamankinden ziyade cıva ihtiyacını hissetmekte ve satıcılar beher şişe için net 22 İngiliz lirası istemektedirler.

Diğer memleketlerden gelecek yardım pek mahdut olup İtalyan müstahsillerine kolaylık gösterilmediği veya İspanyadaki kargaşalıklar nihayet bulmadığı takdirde bu vaziyetin aynen devam edeceği tahmin edilmektedir.

• Irak:

1936 ilk yarısında petrol istihsalı

İki sene evvel petrol istihsaline başlayan Irak istihsalini gittikçe arttırmakta ve 1936 senesi ilk aylarındaki vasatî randıman 1934 senesi aylık vasatisinin üç mislini bulmaktadır. 1936 senesi ilk yarısında burada 2.017.851 ton petrol istihsal edilmiş ve geçen sene aynı devresindekinden 370352 ton fazla olmuştur.

1935 ve 1936 yıllarının ilk altı aylarındaki istihsalleri

(Ton üzerine)

	1936	1936	Artış nisbeti %
İkincikânun	214.277	336.900	+ 57,2
Şubat	236.178	305.028	+ 29,2
Mart	324.951	363.991	+ 12,0
Nisan	287.408	296.580	+ 3,2
Mayıs	295.330	357.214	+ 21,0
Haziran	289.355	358.138	+ 23,8

1936 ilk yarısında ecnebi ülkelere ihraç edilen petrol miktarı 2.038.366 tonu bulmuş ve bundan % 76,57 yani 1560785 tonu Fransaya satılmıştır.

İran:

Yeni kömür zuhuratı

Horasan Vilâyetinde ve Meşhet şehrinin şarkındaki arazide, Afgan hududu civarında yeni maden kömürü zuhuratı keşfedilmiştir. Kömür iyi evsafta, kok istihsaline elverişli olup

Meşhet yakınında bir endüstri inkişafına esas olabilecektir. Bugüne kadar bulunan kömür zuhuratı gibi bu havza kömürü de yukarı Jura devrine mensuptur. Yeni keşfedilen zuhuratın işletilmesine başlanılmıştır.

İspanya:

Maden işletmelerinde durgunluk

Başlıca sanâî sahaların hükümetin elinde olduğu asilerce de itiraf edilmekle beraber Madridin şimali gibi başlıca istihkâm mevkii olan yerlerden başka her tarafta bu şerait değişmeğe mahkûm görünmektedir.

Hükümet Irun şehrinin kaybetmekle beraber cenup sahilinin mühim bir kısmını: Asturian demir cevheri madenlerini, ve Bilbao gibi mühim bir limanı muhafaza etmektedir. Mafafi, bu mıntaka Madrid, Barselona ve Kartacayı ihtiva eden şarkî liman mıntakasından ayrılmıştır.

Asi kuvvetler şimale doğru ilerlemekte devam ettikleri takdirde Almaden civa madenleri de onların ellerine geçmiş olacaktır.

Irun muharebesi neticesinde Royale Asturienne kumpanyasına ait Renteria çinko işletmeleri faşistlerin eline geçtiği gibi San Finx kalay madenleri de onlardadır.

Son gelen haberler her iki tarafta da muharebeye iştirak etmiyen amelelerin işlerine avdet ettikleri ve tirenlerin tabii olarak işlemeğe başladığını teyit etmektedir. Hükümet sahalarındaki birçok sanâî teşekküller, işçiler komitesinin kontrolü altında bulunmaktadır. Katalonyadaki ve sahildeki birçok fabrikalar Sogunto'daki demir işletmeleri, Madridde ve Akdeniz sahillerindeki fabrika ve işletmeler Madrid Hükümetinin idaresindedir. Henüz faaliyete geçen Rio Tinto bakır madenleri ve Fasda bulunan demir cevheri madenleri asilerin eline geçmiştir. Hükümete mensup madenlerden hangisinin faaliyette olduğu şimdilik tesbit edilmemiştir. Zira amelelerin çoğu faşist aleyhtarı oldukları cihetle orduya iştirak etmiş bulunuyorlar.

• İsveç:

Kömür ithalâtı

İsveçle Polonya ve İngiltere arasında yapılan anlaşmağa göre İsveç umumî kömür ihtiyacının % 47 sini Polonyadan ve aynı miktarda İngiltereden ithal edecektir. Buna göre diğer memleketlerden ihraç edilecek miktar genel ihtiyacın ancak % 6 sini teşkil edebilecektir.

İtalya:

Kömür istihsalinin artması

İtalya Kömür İttihadı reisinin bir tebliğine göre İtalyan kömür havzalarının Temmuz ayındaki kömür istihsalı 80.000 tonu bulmuştur. Hükümetçe alınan tedbirler sayesinde sene nihayetine kadar vasatî aylık istihsalin 100.000 tona çıkacağı umulmaktadır.

Triyestede yeni petrol tasfiyehanesi

Aquila şirketi, Triyeste limanında büyük bir tasfiyehane inşasına başlamıştır. Tasfiyehane için tasviye edilen arazi 400.000 metre murababdır. Fabrikanın senevi çalışma iktidarı 300.000 tondur ve 1936 nihayetinde çalışmağa başlayacaktır. Burada benzin ve hafif yağlardan maada yüksek evsafa makine ve hususî yağlar imâl edilecektir. Fabrika senede 5.000 - 8.000 ton makine yağı, 15.000 - 20.000 ton hususî kalite yağı ve 8.000 ton miktarında transformatör yağı verecektir. Fabrikanın hususî bir şubesi asfalt, tecrit katranı, kaldırımları kaplama için hususî zift istihsal edecektir.

Habeşistan maden servetlerinin keşfi etrafında müsabaka

Montecatini Şirketi Ulûm Akademisinin emrine 50.000 lîret verilmiş ve bununla Habeşistan yeraltı servetlerinin keşfi yolunda fennî tetkik ve rapor müsabakasının yapılmasını dilemiştir. Müsabakaya yalnız İtalyan vatandaşları iştirak edebilecektir. Müsabaka müddeti 31 12 - 1939 a kadar devam edecektir.

• Japonya:

Bir terkibi petrol fabrikası

Kömürden terkibi petrol istihali için Japonyada büyük bir fabrikanın tesisine başlanmıştır. Bu işe konan ilk sermaye 10 milyon yani (tahminen 3,5 milyon lira) dir. Aksiyonların ekseriyeti hükümetin elinde bulunacaktır.

Demir cevheri ithalâtı

Elde edilen en son malûmata göre Japonya demir cevheri mevcudu 80 milyon tondur. Yerli istihsal 1933 te 320.670 ton iken 1934 te 431.681 ton olmuştur. Başlıca demir cevheri istihsal edilen yerler şimalî Japonyada Kamaishi ve Hokkaido adalarındaki sahalardır.

1933 te 1.520.000 ton olan ithalât 1934 te 130.000 ni bulmuş ve 1935 te 3.400.000 tona yükselmiştir. Japonya demir cevheri ihtiyacının en mühim kısmı için Çin ve Malaya ihracatına baş vurmaktadır.

1934 yılındanberi Filipin adalarındaki Karabaya madenlerinden ithal edilen hematit cevheri miktarında mühim bir artış kaydedilmekte olduğu gibi Avustralyadan gelen demir cevheri de fazlalaşmıştır.

Cava adalarında Japonya hesabına bakır işletilmesi

Cava adalarındaki bakır zuhuratını tetkik etmekten dönen Japon heyetinin reisi, işletmeğe değer yataklar tesbit edildiğini ve bunların yakında imtiyazı alınarak işletmeğe geçileceğini söylemiştir.

Bu tarzı hareket, Japonyanın maden ihtiyaçlarını tedarik için Filipin, Avustralya ve Cava adalarındaki madenleri satın almak ve kendi hesabına işletmek kararının bir yeni tezahürü sayılmaktadır.

Macaristan:

1936 ilk yarısında kömür istihlâki

Macaristanın 1936 ilk yarısında kömür istihsalinin geçen senelerin aynı devrelerine nisbeten % 11,9 ve bu müddet içindeki istihlâkin de

% 13,9 artmış olduğu tesbit edilmiştir. Bilhasna makine ve mensucat endüstrisi tarafından geçen senekinden çok fazla kömür istihlâk edilmiştir. Çiftçilerin kömür istihlâki de artmıştır. Buna mukabil elektrikleşme ve motörleşme yüzünden nakil vasıtalarında kömür sarfiyatı geçen seneye nisbeten oldukça azalmıştır.

Mançuko:

Mançuko petrol inhisarının faaliyeti

Mançuko Hükümeti petrol inhisar idaresince 14 ikinci teşrin 1934 te ilân edilen ve nisan 1935 ten itibaren meriyete geçen petrol inhisarı kanunundan bazı maddeler:

- I — Kanunda bahsi geçen "Petrol,, kelimesi gazolin, kerosin, motor yağı, ağır yağ, benzol ve mazottan ibarettir.
- II — Petrol satışı hükümet inhisar idaresine aittir.
- III — Hükümetin hususî müsaadesini haiz olmıyan hiçbir kimse petrol işletme, tasfiye, ihraç veya ithal etmeğe salâhiyettar değildir.
- IV — Hükümetin iznile işletilen, tasfiye veya ithal edilen petrol hükümet tarafından satın alınacaktır.
- V — Petrol satış veya tevzii hükümetin tayin ettiği hususî şahıslara ait olacak, fakat, fevkalâde ahvalde hükümet müstehliklere bizzat satmak hakkını muhafaza edecektir.
- VI — Hükümet, lüzumunda tayin ettiği her hangi bir tüccara muayyen bir miktarın depo edilerek muhafazasını emredebilir.
- VII — Hükümetin müsaade verdiği şahıslardan başka hiçbir kimse madenî yağ (birinci maddeye dahil olmıyan yağlar) tasfiye veya ithal ve ihraç edemiyecektir.
- VIII — Hükümet, arzu ettiği zaman petrol ve evvelki maddede zikredilen madenî yağla alâkası bulunan herhangi bir kimseye faaliyeti hakkında rapor vermesini ve alât veya edevatının ıslâh edilmesini emredebilir.

IX — Salâhiyettar memurlar lüzumunda habersiz olarak herhangi bir fabrika veyahut petrol (VII inci maddedeki madenî yağlar dahil olmak üzere) deposunu, satış yerlerini kontrol edebilirler.

Bu kanuna istinaden Mançuko Hükümeti memleketi on satış mevkiine taksim etmiş ve her mevkide petrol ve müştaklarının depo edilip satılmas ile meşgul olacak satış büroları açmıştır. Mezkûr bürolar satış mevkilerinin başlıca şehirlerinde kurulmuş olup muhtelif yerlerde de ayrıca şubeleri mevcuttur.

Polonya:

1936 ilk yarısında kömür endüstrisi durumu

1936 ilk yarısında Polonya madenlerinde 13.140.000 ton taş kömürü istihsal edilmiştir. 1935 senesi aynı devresindeki istihsal ise 14.269.000 ton idi. Buna göre geçen seneye nisbeten 1.129.000 ton veya % 7,8 istihsal azalışı kaydedilmektedir. Polonyanın üç büyük havzasının ayrı ayrı istihsalleri ise: Şarkî Silezyada 9.869.000, Dombrovada 2.446.000 Krekan havzasında 825.000 tondur.

1936 ilk altı ayında istihsalin 8.010.000 tonu dahilde istihlâk edilmiştir. Bu miktar, geçen 1935 senesi aynı zaman istihlâkından 60.000 ton fazladır. Dahilî istihlâkte 4.489.000 tonla yani % 56 ile endüstri birinci mevkii tutmaktadır. Demiryolları 1.410.000 ton yani % 17,6 istihlâk etmiştir.

1936 senesi başlangıcında 1.145.000 ton tutan kömür ihtiyatı 1936 haziran nihayetinde 1.119.000 tona inmiştir.

Ecnebi memleketlere ihraç edilen miktar 1936 ilk yarısında 3.784.000 tonu bulmuştur ve geçen 1935 senesi aynı devresine nisbeten % 8,8 yani 367,000 ton azalmıştır, ihraç edilen kömürün % 69 Gdingen iskelesinden ve % 25 i Danzigden geçmiştir.

Polonyadan kömür satın alan memleketler

Orta Avrupa memleketleri 328.000
İskandinavya 1.458.000

Baltık Denizi memleketleri 21.000
Garbî Avrupa » 883.000
Cenubî » 579.000
Avrupa harici » 220.000
Danzig 118.000
İhrakiye 288.000

Orta Avrupa memleketlerinden yalnız Avusturya oldukça büyük bir miktar Polonya kömürü ithal etmiştir. Geçen seneye nisbeten İtalyaya ihraç edilen kömür miktarı da yarı yarıya azalmıştır. Yugoslavyaya ise hiç ihracat olmamıştır. Yalnız Arjantin ve Brezilyaya olan kömür ihracatı oldukça artmıştır.

1936 ilk yarısında ihracat fiatları tonuna 10/6 ile 14 şilin arasında bir değişiklik göstermiştir.

Polonya İsveç ile kömür ticareti hususundaki mukavelesini 1937 nihayetine kadar temdit etmiştir. Bu anlaşmağa göre 1936 nihayetine kadar İsveç 900.000 ton Polonya kömürü ithal edecek ve bu miktar 1937 senesinde 2.100.000 tonu bulacaktır.

İtalya ile kömür anlaşması

Polonya ve İtalya kömür endüstrilerinin resmî mümessilleri arasında yapılan mukaveleye göre, İtalya birinciteşrin 1936 dan itibaren senede 1.300.000 ton Polonya kömürü ithal etmeği deruhte etmiştir.

Romanya:

Petrol ihracatının istikametini değiştirmesinin sebepleri "

15 Ağustos tarihli "Le Moniteur du Petrole Roumain,, Romen petrol ihracatında büyük değişiklikler gösteren bir istatistik neşretmişti. Bu değişiklik ihracatın taksiminde olduğu kadar ihracatın heyeti umumiyesinde kendini göstermiştir, ihracat yekûnları 1935 senesi ile 1936 senesi ilk nısıflarında hemen hemen birdir: 1935 ilk nısfı: 2.309.144 t, 1936 ilk nısfı: 3.261.644 t. asıl değişikliği anlatabilmek için bu yılın ve geçen yılın ilk yıllarındaki ihracatın bir tablosunu yapalım:

Gönderildiği memleketler	1935 in ilk yarısı	1936 nın ilk yarısı	1936 dakının 1935 ten farkı	
			ton	%
Almanya	331.692	553.417	+ 221.725	+ 66,8
İtalya	711.720	430.248	- 281.472	- 39,5
İngiltere	399.877	403.653	+ 3.776	+ 0,9
Fransa	227.206	263.088	+ 65.882	+ 29,0
Avusturya	142.312	150.007	+ 7.695	+ 5,4
Çekoslavakya	93.564	145.397	+ 51.833	+ 55,4
Malta	9.692	144.888	+ 135.196	+ 49,5
Mısır	303.801	139.786	- 164.015	- 54,0
Macaristan	66.891	107.265	+ 40.374	+ 60,4
Türkiye	39.289	69.744	+ 30.455	+ 77,5
Yugoslavya	37.017	67.191	+ 20.174	+ 42,9
İsveç	12.366	66.494	+ 54.128	+ 437,7
Suriye ve Lübnan	53.953	58.814	+ 4.861	+ 9,0
İsviçre	35.804	57.863	+ 22.059	+ 61,6
İspanya	129.309	53.516	- 75.793	- 58,6
Yunanistan	91.763	51.055	- 40.708	- 44,4
Kanarya adaları	—	40.584	+ 40.584	—
Bulgaristan	17.968	29.581	+ 11.613	+ 64,6
Filistin	53.381	23.953	- 29.428	- 55,1
Belçika	40.557	23.803	- 16.754	- 41,3
Fransız ve İsp. Fası	31.788	22.399	- 9.389	- 29,5
Cezayir	17.813	22.234	+ 4.421	+ 24,8
Danimarka	—	18.759	+ 18.759	—
Tunus	—	14.916	+ 14.916	—
Hollanda	163.688	13.184	- 150.504	- 91,9
Norveç	10	10.637	+ 10.627	—
Japonya	—	10.112	+ 10.112	—
Kanada	—	8.800	+ 8.800	—
Avustralya	8.223	8.349	126	+ 1,5
Portekiz	—	3.647	+ 3.647	—
Arnavutluk	991	2.614	+ 1.623	+ 163,8
İngiliz Hindistanı	3.762	2.218	- 1.544	- 41,0
Cebelütarik	2.286	1.000	- 1.286	- 56,3
Meksika	—	397	+ 397	—
Arjantin	—	360	+ 360	—
Amerika B. Devletler	—	323	+ 323	—
Afrikada diğer mem.	7.405	1.120	- 6.285	- 84,9
Finlandiya	9.289	—	- 9.289	—
Letonya	6.236	—	- 6.236	—
Vaporlarda sarfedilen	249.491	210.228	- 39.263	- 15,7
1935 6 aylık yekûn	3.309.144	—	- 77.500	- 1,4
1936 6 aylık yekûn	—	3.261.644	—	—

Bir taraftan şark piyasaları, kapılarını Romanya petrolüne kapamış, diğer taraftan Merkezî Avrupa ve şimal memleketlerindeki ise açılmış bulunmaktadır.

Bu değişikliğin sebeplerini aramak ve bu hadiseyi izah etmek elbette çok enteresandır. Romen petrol sevkiyatının eskisine nazaran aksi istikamet almasını, "Moniteur du Petrole Roumain,, ithalatçı memleketlerle olan ticaret anlaşmalarına hamletmektedir. Filhakika ticaret anlaşmamaları bu yer değiştirme hadisesinin büyük bir kısmını izah edebilecek mahiyettedir.

Tabii olarak Romanyanın evvelâ komşu memleketlere, sonra da Tuna Nehrinin birleştirdiği Ortaavrupa memleketlerine petrol göndermesi lâzım gelir. Şimal memleketlerine yapılan ihracatın deniz yolile ve bütün Avrupanın etrafını dolaşması icabeder. Birkaç zamandanberi Akdenizde vukua gelen siyasî karışıklıklar da Romen petrol ticareti istikametindeki değişikliğine sebep olmuştur. Şarkta çıkan yeni petrol membalarının bu yerlerdeki piyasaları elde etmeleri pek tabiidir. Şimalî Avrupa piyasasına gelince: Almanyanın mallarını Romen petrollerile mübadele ettikten sonra kendisine lâzım olan kıymetli dövizler mukabilinde kârla satmak yolunu bulduğu anlaşılmaktadır.

Romanya için pek mühim olan Hollanda piyasasının kayboluşu ancak bu şekilde izah edilebilir.

• Sovyetler Birliği:

Moskova Beynelmielel Jeoloji Kongresi

1937 de Moskovada toplanacağını bildirdiğimiz 17 inci Arşulusal Jeoloji Kongresi hazırlıklarına meşhur jeologlardan ve Sovyet ilim Akademisi Azalarından (Karpimski, Gubkin, Borisyak ve Fersman) dan müteşekkil bir heyet tarafından devam edilmektedir. Kongre 1937 Ağustos başlangıcında açılacak, kongreden evvel Temmuzda ve kongre bitince Ağustos nihayetinde delegeler için hususî gezintiler tertip olunacaktır.

Kongrede müzakere edilecek meseleler aşağıdaki mevzulardan ibarettir:

1 — Petrol meselesi ve dünya petrol ihtiyatı.

2 — Maden kömürü havzalarının jeolojisi

3 — Kambriksdan evvelki devir ve onun inkişafı esnasındaki yeraltı servetleri

4 — Perm - sistem ve onun stratigrafik vaziyeti.

5 — Magnetik teşekkülâtın tektonik faaliyetleri ile maden zuhuratı arasında karşılıklı münasebet.

6 — Asyanın tektonik ve jeo-şimik meseleleri.

7 — Jeolojide coğrafi usuller.

8 — Jeoloji ilminin tarihi.

Son zamanlarda kongre programına yeni iki mesele ilâve edilmiştir. Bunlarda.

9 — Buz denizi sahillerinin ve adalarının jeolojisi

10 - Taşların devirlerini katiyetle tesbit çareleri

Başlıca mevzulardan olan petrol meselesi ve dünya petrol ihtiyatı

Geçen kongrelerde petrol meselesinin teferruatile müzakere edilmediği görülerek petrolün devletlerin iktisadî hayatında büyük ehemmiyeti dolayısıyla bu meseleye 17 inci kongrede esaslı bir yer verilmiştir.

Waşingtondaki 16 ıncı jeoloji kongresi petrol membalarının jeolojisile meşgul olmuştur. Fakat dünya petrol ihtiyatı hiç bir kongrede bugüne kadar müzakere edilmemiştir. Ancak muhtelif memleketlerdeki münferit tetkiklere istinat eden petrol membalarının jeolojisi ve jeo-şimiği müzakere edilirken petrolün meydana gelmesi de incelenecektir. Bilhassa Şimalî Kafkasya petrol membalarının teşekkülü aydınlatılacaktır.

Aynı zamanda dünya petrol ihtiyatı da hesap edilecektir. Petrol müstahsili olan memleketlerin başında gelen Amerika B. D. bile petrol mevcutlarını kat'î bir tahminle tesbit edememişler, çünkü henüz bu yolda elverişli usulleri bulamamışlardır. Amerika jeologlarının bu husustaki hesapları birbirinden çok farklıdır.

Kongreye davet edilen memleketler jeologlarından yeni ve müşterek usulle petrol ihtiyatlarını tesbit eden rakkamları havi mektupları şimdiden göndermeleri ve kongreye bu hususta verilecek raporların hazırlanmasına bu suretle yardımda bulunmaları -rica edilmiştir.

Kömürhazalarının jeolojisi mevzuu içinde müzakere edilecek meseleler kömür ihtiyatını tesbit Çarelerinde ve kömür araştırma usullerinden ibarettir.

Bu iş başlıca iki istikamette başarılı olabilir.

1 — Kömür yatakları jeolojisine büyük ehemmiyet verilecektir.

Bir mahallin jeolojik teşekkülü ve işletme usulü ele alınırken, bu hususların müşabih yataklara tatbik ve mukayesesi yapılmalıdır.

Sovyetler Birliğinin Kömür ihtiyatı tesbit olunmuş sair memleketlerin de kömür ihtiyatlarının tesbit edilmesi selâhiyettar müesseselerden rica olunmuştur.

12 inci kongrede kabul edilen rezerveleri tesbit usulü müşterek ve esas usül olarak alınacaktır.

Kömür terkip ve bünyesini tayin, kömür teşekkül şartlarını, şekil değiştirmelerini tesbit, bu ikinci mühim raporun teferruat kısmıdır.

Kömürü mayileştirmede yeni bir usül

Harkovdaki kömür kimya enstitüsünde Nikolski adında bir kimyager taş kömüründen terkibî petrol istihsalinde yeni bir usül keşfetmiştir. Bu usül sayesinde yüksek derecede tabahhur eden (gazları ihtiva eden) kömür nevilerinin gaz generatör ve izabe fırınlarında kullanılması, kömürden sikletin % 1,2 nisbetinde katran ve benzin elde edilmesi mümkün olmuştur. Usulün ehemmiyeti 800° ve fazla bir hararete yani kokfırını derecesinde katran ve benzin istihsaline mümkün kılmasıdır. Bu işte kullanılan seramik fırınlar kok fırınlarına benzemekte, pek az değişiklik göstermektedir. Nikolski usulü bugüne kadar kömür katran ve bezinin 500 - 600 den fazla derecelerde elde edilmeyecek iddiasını yürütmektedir.

Yeni kömür havzası

Teniz-korcungöl tetkik ve araştırma grubu tarafından Kazakistanın 170 km. şarkında ve Başigöl bakır madenlerinin 57 km. garbinda açılan istikşaf hendeği vasıtasile 470 metre uzunluğunda ve mecmu 75 metre kalınlığında taş kömür zuhurâtı bulunmuştur. Tabakaların genel irtifamı ve kömür mevcudunu tesbit için sondaj yapılmaktadır. Kazakistanın bu kısmındaki kömür ihtiyatı 12-16 milyar ton tahmin edilmektedir. Bir sene evvel yine Kazakistan'da Karaganda civarında 60 milyar ton kömür mevcudu olduğu tahmin edilen ve 1936 senesi sonunda istihsalı 3 milyon tonu bulacak olan bir başka havza keşfedilmişti. Bu suretle. Kazakistan, kömür zenginliği bakımından Sovyetler Birliğinde üçüncü gelmektedir.

Demir cevheri ihracatı

"The Iron Age,, den alınan haberlere göre 1936 senesi ilk dört ayında Sovyetler Birliğinden Amerika Birleşik Devletlerine 10462 ton ham demir ihraç edilmiştir. Beher tonun vasati cif fiyatı 13,50 Amerika dolarıdır. Bu fiyat Avrupa ham demir fiyatlarına nisbeten % 15-20 ucuzdur.

Kısa bir zaman evvel Sovyetler Birliği ile İngiltere arasında da ham demir teslim mukavelesi imzalanmıştır. Sovyetler Birliği İngiltereye büyük miktarda ham demir ihraç edecektir. Demir fiyatı Hollanda dökme demirine nisbeten % 16 ucuz olacaktır.

1936 ilk yarısında petrol vaziyeti

Sovyetler Birliğinin petrol istihsalı 1936 ilk yarısında geçen senenin aynı devresine nisbeten oldukça bir artış kaydetmektedir. 1936 ilk altı ayında 13.682.800 ton ham veya 11.921.200 ton tasfiye edilmiş petrol piyasaya çıkarılmıştır. Buna rağmen petrol ihracat miktarı geçen seneye nazaran % 16,8 azalmış ve 1.623.520 tondan 1.350.452 tona düşmüştür. Bilhassa mazot ve benzin ihracatının azalışı göze çarpmaktadır:

Petrol ve müş- tekati	1936 İlk altı	1935 ayında	Artış ve- ya azal- ışının nis- beti %
Benzin	229.936	365.683	— 37,1
Gazyağı	199.578	213.562	— 6,5
Makineyağı	145.841	118.203	+ 23,4
Motöryağı	251.749	236.789	+ 6,3
Dizelyağı	38.958	47.746	— 18,4
Mazot	483.716	631.574	— 23,4

1935 son üç ayı sondaj plânı

12/9/936 tarihindeki S. S. C. B. Halk kom-serleri toplantısında 1936 son üç aylık sanayi plânı tasdik olunmuştur. Bu plânın merkezi sikletini ağır edüstri teşkil etmektedir. Bu plâna göre ağır endüstrinin üç aylık istihsali geçen 1935 senesinin aynı devresine nisbeten % 35 bir artış göstermektedir, 1936 son üç ayında S. S. C. B. de 39,5 milyon ton kömür, 3,8 milyon ton hamdemir, 4,3 milyon ton çelik, 3,3 milyon ton demirsaç istihsal edilecektir. Nakliyat vasıtaları fabrikalarında üç ay zarfında 61,000 otomobil, 23.300 traktör, 28,500 mesajeri vagonu imal edilecektir. Gündelik çelik istihsali 60,000 tona çıkarılacaktır.

• Suriye:

Türkiye hududuna yakın beş yerde petrol bulundu

Şimalî Suriyenin Deyrezzor petrol mıntakasının işletme imtiyazı İngiliz sermayeli Irak Petrol şirketine verilmiştir. Başlıca dört yerinde petrol zuhuratı tesbit edilen bu mıntakanın imtiyazı 10.000 Suriye lirasına satılmıştır. Sondajlar iyi netice verir ve işletmeğe geçilirse istihsalin % 5 i Suriye Hükümetinin daimî hissesi addedilecektir.

Suriye petrolerinin araştırma olmasa bile işletme haklarını muhakkak millî teşekküllere vermek hususundaki cereyan, gittikçe kuvvetlenmekte, matbuatın bir temennisi olmaktan öteye geçerek efkârı umumiyeyi işgal eden bir günün meselesi halini almaktadır. Diğer taraftan Irak Petrol Şirketi faaliyetine devam et-

mekte olup Şimalî Suriyede Türkiye hududuna yakın beş yerde petrol emareleri keşfetmiş, sondajlara başlamış ve ümit verici neticeler alınmakta olduğu söylenmektedir.

Yugoslavya:

Petrol araştırma ve işletmesinde devlet inhisarı

Yugoslavya Hükümeti, millî müdafaa ve bütçe bakımından bir önemli devlet işi telâkki edilmeğe değer gördüğü petrol ve müştekatını arama ve işletme hakkını devletin inhisarı altına almak kararını vermiş ve bu hususta hazırlanan lâyihaya ancak Vekiller Hey'etinin müsaadesine iktiran etmek şartile hususî teşebbüslere petrol arama ve işletme hakkı verilebileceği kaydedilmiştir.

Kömür ithalât gümrüğü

Yugoslavya maadin ve orman vekâleti, memlekete ithal edilen madenkömürü ve antrasitin beher tonundan 25 dinar gümrük resmi alınmasını âmir bir kanun neşretmiştir.

Yeni linyit yatakları

Yugoslavyada Sid civarında yapılan araştırma ve tetkikler geniş mikyasta linyit zuhuratının keşfi ile neticelenmiştir. Jeolojik araştırmalara devam edilmekte ve bu mıntakada antrasit kömürü de bulunacağı umulmaktadır.

Romanya ile petrol anlaşması

Romanya ve Yugoslavya hükümetleri arasında petrol için bir anlaşma yapılmıştır, iki devletin karşılıklı menfaatlerini gözönünde tutan bu mukavelenin birinci kısmında Yugoslavya bütün petrol ihtiyacını ve hattâ ihtiyatını Romanyadan ithal etmeği kabul etmektedir, ikinci kısmında ise Romanya petrol havzalarından birinde Yugoslav teşekküllerine işletme imtiyazı vermeğe ve buradan çıkarılacak ham petrolün Tunayı aşacak borularla Yugoslavya tasfiyehanelerine sevk edilmesine muvafakat etmektedir.

Bu yılın ilk altı ayında altın istihsali

Son neşredilen istatistiklere nazaran 1936 senesi ilk altı ayı zarfında Yugoslavyada muhtelif madenlerden istihsal edilen altın miktarı 248.359 kg. a baliğ olmuştur. 1936 da, bütün bir sene zarfında istihsal edilen altın miktarı ise 506 kg. ve 282 gramı bulmuştu. Bu senenin ilk nısfındaki aylarda istihsal edilen altın miktarı nisbeti berveçhiatidir:

İkincikânun	45 kg.	502 gram
Şubat	42 „	264 „
Mart	37 „	182 „
Nisan	43 „	753 „
Mayıs	44 „	110 „
Haziran	33 „	448 „

Bor madenlerinde kurulan tasfiyehanenin çalıştırılması neticesinde bu yılın altın istihsalinde birkaç misli fazlalık kaydedileceği umulmaktadır.

Maden mecmuası

Türk Maden 'Mühendisler Birliğinin çıkarmakta olduğu Maden mecmuasının ikinci sayısı da değerli münderecatla neşrolunmuştur. Kömür havzamızın tarihine ait bir tetkikle başlayan bu nüsha Zonguldak kömür havzasında sağlığı koruma teşkilâtı, kok fırınlarında bariz hususiyetler, kömürden benzin sentezi, Türkîş - Kilimli büyük lâğımı, makalelerle madencilğe ait haberleri ihtiva etmektedir.